

Lahden esiopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelma 2026–2029

Sisällysluettelo

Johdanto	2
Opiskeluhoolto	3
Opiskeluhooltosuunnitelma ja yhteisölähtöiset palvelut	3
Esiopetuksen opiskeluhooltopalvelut	4
Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma	5
Esiopetusyksikkökohtaisesti kuvattavat asiat	6
Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista	7
Esiopetusyksikön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi	9
Yhteisöllisen opiskeluhoollon toimintatavat esiopetuksessa	9
Esiopetusyksikkökohtaisten opiskeluhooltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat	9
Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa	10
Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi - yksilökohtainen opiskeluhoolto	10
Lapsen ohjaaminen opiskeluhooltopalveluihin	11
Yksittäisen lapsen tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen	11
Opiskeluhooltokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen esiopetuksen järjestäjän opiskeluhooltorekisterille	12
Lapsen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet esiopetuksessa	12
Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheiden sekä esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	13
Lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen	14
Esiopetuksen ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä	14
Opiskeluhoollon yhteistyö muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa sekä erityisesti esiopetuksen siirtymävaiheissa	15
Opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä	15
Yhteistyö muiden lapsen hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	16
Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen lasten huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille	17
Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma	17
Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä	18
Suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle	20

Johdanto

Opiskeluhuollosta säädetään erillisellä lailla; laki oppilas- ja opiskelijahuollosta (1287/2013). Opetuksen järjestäjä laatii opiskeluhoitosuunnitelman, joka sisältää sekä yleisesti määrättyjä että paikallisesti päätettyjä asioita. Suunnitelman kokoamista on ohjannut opiskeluhoitojen ohjausryhmä ja sen valmistelussa on tehty yhteistyötä hyvinvointialueen opiskeluhoitohenkilöstön sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Lasten ja huoltajien kanssa opiskeluhoitosuunnitelman sisältöjä ja periaatteita käydään läpi lukuvuoden aikana. Samalla mahdollistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta esiopetusyksikön opiskeluhoitojen suunnittelussa.

Opiskeluhoitosuunnitelma pohjautuu opetushallituksen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin, kansalliseen lapsistrategiaan sekä Lahden kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Opiskeluhoitosuunnitelmaa on koottu huomioiden myös Päijät-Hämeen Hyvinvointialueen opiskeluhoitojen hyvinvointialuevalmistelun yhteydessä sovitut opiskeluhoitojen alueellisen toteuttamisen periaatteet (ks. kuva 1).

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmatyö rakentuu HYTE-kärkien osallisuus ja yhteisöllisyys, mielen hyvinvointi, arjen turvallisuus päihteettömyys ja terveelliset elintavat kokonaisuuksien mukaan. Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma vastaa myös paikallisen opetussuunnitelman perusteiden opiskeluhoitoa koskevaa lukua.

Lahden kaupungin esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kursivoidut kappaleet ovat suoria lainauksia opetushallituksen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden opiskeluhoitoa käsittelevästä luvusta ja niitä on täydennetty Lahden esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelman paikallisilla linjauksilla. Suunnitelman mukaisen esiopetusyksikkökohtaisen suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin pohjana toimii Yksikkökohtainen kuvaus opiskeluhoitosuunnitelman asiakokonaisuuksista (Liite 1). Kuvaus on liitteenä esiopetusyksikön varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen vuosisuunnitelmassa.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden opiskeluhooltoon koskevassa luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimisesta¹. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta käsitettä lapsi ja oppilaitoksesta nimitystä esiopetus tai esiopetusyksikkö. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto käytetään ilmaisua opiskeluhoolto.

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetuksessa².

Opiskeluhooltoon toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä lasten ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa³. (Kuva 1 yhteisölähtöiset palvelut) Opiskeluhoolto on sekä yhteisöllistä että yksilökohtaista työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on ennalta ehkäisevää ja ensisijainen tapa toteuttaa opiskeluhooltoon esiopetuksessa. Se on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi lapsilla on oikeus opiskeluhooltopalveluihin, joita ovat ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut⁴. Opiskeluhooltopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat⁵. Lapsella on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää⁶. Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus⁷.

Opiskeluhooltosuunnitelma ja yhteisölähtöiset palvelut

Opiskeluhooltosuunnitelma ja yhteisölähtöiset toimintatavat luovat perustan Lahden perusopetuksen kouluissa toteutettavalle hyvinvointityölle. Opiskeluhooltosuunnitelman ja yhteisölähtöisten toimintatapojen kokonaisuutta sovelletaan myös esiopetuksen opiskeluhoollon järjestämisessä huomioiden esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Opiskeluhooltoryhmä vastaa esiopetuksessa tehtävän hyvinvointityön suunnittelusta, koordinoinnista, toteutuksesta ja arvioinnista. Painopiste on hyvinvointia tukevassa yhteisöllisessä työssä ja palveluita tarjotaan ja kehitetään esiopetuksessa opiskeluhooltosuunnitelman mukaisesti. Opiskeluhoollon käytänteitä ja menetelmiä sekä niiden arvioinnista nousevaa tietoa tulee tarkastella rinnakkain siten, että kehittämistyö vahvistaa edelleen myös kerättävän tiedon laatua ja tiedolla johtamisen kulttuuria. Laadukas opiskeluhooltotyö pyrkii yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen suunnitelmallisella tietoon perustuvalla toiminnalla huolehtien lasten osallisuudesta, kodin ja esiopetuksen yhteistyön toimivuudesta, suunnitelmallisesta tiedottamisesta ja perehdyttämisen ohjelmasta sekä näiden toimien arvioinnista.

¹ Perusopetuslaki 14 § (477/2003) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 3§

³ Oppilas ja opiskeluhooltolaki 3§

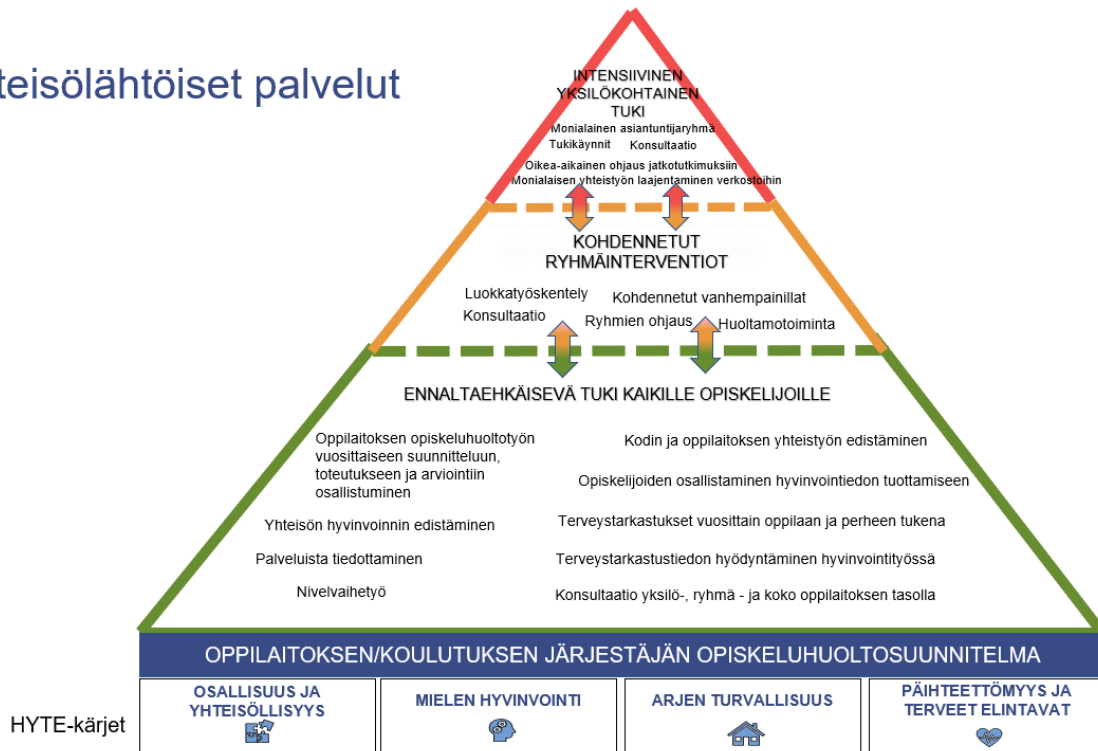
⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § ja 4 §

⁵ Terveystieteiden laitos 15 a § (378/2022) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § (377/2022)

⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 §

⁷ YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

Yhteisölähtöiset palvelut

Kuva 1. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhooltoyksikön kuvaus opiskeluhoollosta yhteisölähtöisinä palveluina perusopetuksessa

Esiopetuksen opiskeluhohtopalvelut

Esiopetuksen opiskeluhohtopalveluihin kuuluvat kuraattori- ja psykologipalvelut sekä neuvolaterveydenhuoltopalvelut. Lahden esiopetuksen opiskeluhohtopalveluista vastaa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen neuvola- ja opiskeluhohtopalvelut yksikkö tiiviissä yhteistyössä Lahden esiopetuksen kanssa.

Psykologit

Psykologi osallistuu opiskeluhohtotyöhön oman alansa asiantuntijana sekä yksittäisen lapsen että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Psykologi voi olla mukana suunnittelemassa koko yhteisön tai yksittäisen ryhmän hyvinvointia tukevia toimenpiteitä.

Psykologin työn tavoitteena on tukea lasten oppimista ja hyvinvointia psykologisten arviointi-, konsultaatio- ja neuvontapalvelujen avulla. Psykologin työ sisältää lapsen oppimisvaikeuksien, erilaisten koulunkäyntivaikeuksien ja psyykkisen tilanteen arviointia sekä tukitoimien suunnittelua ja toteuttamista yhteistyössä lapsen lähiverkoston ja tarvittavan yhteistyöverkoston kanssa. Psykologit ohjaavat tarvittaessa perheitä koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin.

Kuraattorit

Kuraattori osallistuu sosiaalihuollon asiantuntijana opiskeluhooltotyöhön sekä yksittäisen lapsen että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Kuraattoripalvelujen päämääränä yhteisössä on syrjäytymisen ehkäiseminen sekä yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen. Kaikessa toiminnassa huomioidaan lapsen edun toteutuminen

Kuraattoripalvelu ehkäisevänä sosiaalipalveluna tarjoaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, jolla edistetään hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta sekä yhteistyötä lasten perheiden ja muiden läheisten kanssa. Työn tavoitteena on lapsen voimavarojen ja toimintakyvyn edistäminen sekä pyrkimys muovata ympäröiviä olosuhteita yhteistyössä lähiyhteisön kanssa. Kuraattorin osaamiseen sisältyy opetustoimen ja sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemuksen lisäksi yksilöä ja perhettä tukevan palvelujärjestelmän tuntemus, sosiaalisiin ongelmiin liittyvä muutostyö sekä lasten ja nuorten verkoston ja läheisten kanssa tehtävä tavoitteellinen yhteistyö. Kuraattorityötä toteutetaan yksilö-, perhe-, ryhmä-, verkosto-, kriisi- sekä yhteistyön menetelmin.

Neuvola- koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Neuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja ylläpitää lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten henkilöstön ja vanhempien kanssa.

Neuvolapalveluiden tehtävänä on huolehtia esiopetusikäisten yksilöllisistä terveydenhuoltopalveluista sekä osallistua varhaiskasvatuksen esiopetusikäisten yhteisölliseen opiskeluhooltoon. Esiopetusikäisten terveysneuvonta ja määräaikaisten terveystarkastukset tarjotaan lapselle ja perheelle siten, että heidän erityisen tuen tarve tunnistetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tarpeen mukainen tuki järjestetään viiveettä yhdessä perheen kanssa. (THL: [Lastenneuvola - THL](#))

Neuvolan terveydenhoitaja ja lääkäri osallistuvat tarvittaessa esiopetusikäisten lasten yksilökohtaiseen monialaiseen opiskeluhooltoon sekä asiantuntijaryhmän työskentelyyn.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma⁸. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä⁹. Opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä esiopetuksen ja opiskeluhooltopalvelujen henkilöstön, lasten ja heidän huoltajiensa kanssa¹⁰. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa¹¹.

⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §

¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹¹ Terveystieteiden tutkimuskeskus 15 a § (378/2022)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoollotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä esiopetusyksikkökohtaisesti tarkennettuja tietoja. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhoitosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista esiopetusyksiköissä seurataan ja tarkistetaan tarvittaessa¹².

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten esiopetusyksiköiden toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan¹³. Lahden kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2026–2028 on osa Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa. Suunnitelma tulee rakentumaan alueellisen suunnitelman hyte-kärkien osallisuus ja yhteisöllisyys, mielen hyvinvointi, arjen turvallisuus ja terveelliset elintavat ja päihitteettömyys tavoitteiden ja toimenpiteiden pohjalta.

Esiopetusyksikkökohtaisesti kuvattavat asiat

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on koulukohtaisesti kuvattuina asiakokonaisuudet 1-5¹⁴:

1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista
2. Esiopetuksen toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi
3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoollto)
4. Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
5. Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Lahden esiopetuksessa esiopetusyksikkökohtaisesti koottavat sisällöt kuvataan erillisessä liitteessä (liite 1), joka liitetään osaksi varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yksikkökohtaista vuosisuunnitelmaa. Tällä pyritään opiskeluhoollotyön käytänteiden ja näkyvyyden vahvistamiseen esiopetuksen arjessa. Esiopetuksen kriisisuunnitelma on osa päiväkodin arjen turvallisuussuunnitelmaa.

¹²Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot kultakin esiopetusyksiköltä. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden lasten ja esiopetusyksiköiden tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa¹⁵.

Opiskeluhoollon palveluissa yhtä kuraattoria kohden voi olla enintään 670 oppilasta ja yhtä psykologia kohden 780 oppilasta¹⁶. Kuraattoreiden sitovat mitoitukset astuivat voimaan 1.1.2022 ja psykologien mitoitukset 1.8.2023. Lastenneuvolassa suositeltu lapsimäärä terveydenhoitajalla on 320 lasta.

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi esiopetusyksiköiden määrä ja esiopetuksen lapsimäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa huomioidaan lisäksi esimerkiksi oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukea tarvitsevien sekä maahanmuuttotasaisten lasten lukumäärät ja osuudet.

Lahdessa esiopetuksen opiskeluhoitoryhmät huomioivat opiskeluhoollon kokonaistarpeen arvioinnissa yksikön esiopetuksessa olevien lasten määrän, esiopetusyksikön toimintaympäristön erityispiirteet, lasten tuen tarpeiden määrän sekä maahanmuuttajataustaisten lasten määrän ja osuuden. Lisäksi kokonaistarpeen arvioinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi tietoa opiskeluhoitopalveluiden asiakkuuksien määräaikojen toteutumisesta. Arvio suhteutetaan opiskeluhoitopalveluiden psykologeja ja kuraattoreita koskeviin sitoviin mitoituksiin ja neuvolan terveydenhoitajien osalta mitoitussuosituksiin.

Lahden esiopetusyksiköiden henkilötyövuosina ilmoitetut arviot opiskeluhoollon kokonaistarpeesta on koottu yhteen ja niitä hyödynnetään yhteistyöneuvotteluissa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhoitopalveluiden kanssa. Syksyllä 2025 esiopetusyksiköiden arvio opiskeluhoollon kuraattoripalveluiden kokonaistarpeesta oli 1,99 henkilötyövuotta, psykologinpalveluiden osalta 2,02 henkilötyövuotta ja neuvolan terveydenhoitajapalveluiden osalta 1,71 henkilötyövuotta.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan opiskeluhoollon kokonaistarve henkilötyövuosina kuvattuna lukuna. Lahden kaupungin esiopetuksen järjestäjä ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhoitopalvelut yksikkö seuraavat yhdessä ja käyvät tarvittavaa keskustelua kokonaistarpeen ja käytettävissä olevien palveluiden suhteesta.

¹⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 15 § (1326/2010)

¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 9a§

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Opetuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (ikäryhmälle tarkoitetut neuvolapalvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilöttyövuodet.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen neuvola- ja opiskeluhoitopalveluiden yksiköt ovat ilmoittaneet Lahden opiskeluhoitosuunnitelmaa varten käytössä olevat neuvolan terveydenhoitoapalvelujen sekä kuraattori- ja psykologipalveluiden resurssit henkilöttyövuosina ammattiryhmittäin. Kuraattori- ja psykologipalveluja on tällä hetkellä käytettävissä kumpaakin 2 henkilöttyövuotta ja neuvolan terveydenhoitajapalveluita 1,7 henkilöttyövuotta.

Esiopetusyksikön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhuolto) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä¹⁷. Esiopetuksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista¹⁸.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatavat esiopetuksessa

Esiopetuksen yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa esiopetusyksikön opiskeluhuoltoryhmä. Sen tehtävä on koordinoida esiopetuksen yhteisöllisen hyvinvointityön kokonaisuutta, edistää esiopetuksen yhteisöllistä toimintakulttuuria ja vahvistaa hyvinvointia tukevia rakenteita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Yhteisöllisyyttä tuetaan edistämällä lapsen ja huoltajan osallisuutta esiopetusyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä.

Rakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös esiopetuksen kuljetuksia, tapaturmien ehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat. Kun esiopetus järjestetään koulussa, otetaan myös esiopetus huomioon kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.

Esiopetusyksikkökohtaisten opiskeluhuoltoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Esiopetusyksikön opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja sitä johtaa päiväkodinjohtaja tai apulaisjohtaja. Esiopetusyksikön opiskeluhuoltoryhmä koostuu sovituista esiopetuksen henkilöstön ja esiopetuksessa työskentelevistä opiskeluhuoltopalveluiden edustajista. Yleisimmin opiskeluhuoltoryhmään kuuluvat päiväkodinjohtaja, esiopetuksen psykologi, kuraattori, neuvolan terveydenhoitaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla myös muita asiantuntijoita. Jokaisesta opiskeluhuoltoryhmän tapaamisesta kirjoitetaan muistio, joka tulee olla sekä esiopetuksen henkilöstön että opiskeluhuoltoryhmän jäsenten saatavilla yhteisesti sovitussa paikassa¹⁹.

Opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja kaikkien esiopetusryhmien tilanne käsitellään opiskeluhuoltoryhmissä vuosittain. Opiskeluhuoltoryhmä voi olla myös suunnittelemassa erilaisia esiopetusyksikön toimintakulttuurin kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä, esim. vanhempainillat ja erilaisten teemojen käsittely yhteisössä.

¹⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §

¹⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § (1501/2016)

Opiskeluhoitoryhmän toimintaa arvioidaan vähintään kerran lukuvuodessa. Lahdessa arviointivälineenä toimii opiskeluhoollon itsearviointikysely, joka on toteutettu zef-pohjaisena.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Kouluyhteisön ja -ympäristön on suojattava terveyttä. Hyvät työ- ja opiskeluolosuhteet luovat edellytykset koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnille, työ- ja opiskelukyvyn säilyttämiselle sekä tulokselliselle oppimiselle.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Tehtävää toteutetaan oppilaitosten tarkastuksilla kolmen vuoden välein (terveydenhuoltolaki 1326/2010). [Terveystenhuoltolaki | 1326/2010 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Työolot tutkitaan ja työsuojelutarkastus tehdään joka kolmas vuosi työsuojeluviranomaisten aloitteesta. Tarkastuksesta laaditaan raportti ja samoin todetuista puutteista ja niiden korjaamisesta laaditaan suunnitelma. Arvioinnissa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain. Muiden viranomaisten toimesta tarkastuksia suoritetaan heidän omien aikataulujen ja tarkastusvälien puitteissa.

Kouluyhteisön ja -ympäristön tulee olla terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettisesti viihtyisä. Fyysiset työolot, kuten sisäilman laatu, koulutyön ergonomia, tapaturmavaarat, kalusteiden, sosiaalityötilojen, säilytystilojen ja koulun siivouksen asianmukainen taso huomioidaan tarkastuksessa. Tarkastuksessa tulee käydä läpi opiskeluhoitosuunnitelma.

Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi - yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan ikäryhmälle tarkoitettuja neuvolapalveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä lasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä²⁰. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään lapsen kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea. Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu esiopetuksessa huoltajan suostumukseen²¹. Lapsen osallisuus ja toivomukset otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti²². Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä²³.

20 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 §

21 Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

22 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 §

23 EU:n tietosuojasetus (679/2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 22 § (377/2022) ja 23 §, perusopetuslaki 40 § (1288/2013), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785) ja laki sosiaalihoollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812)

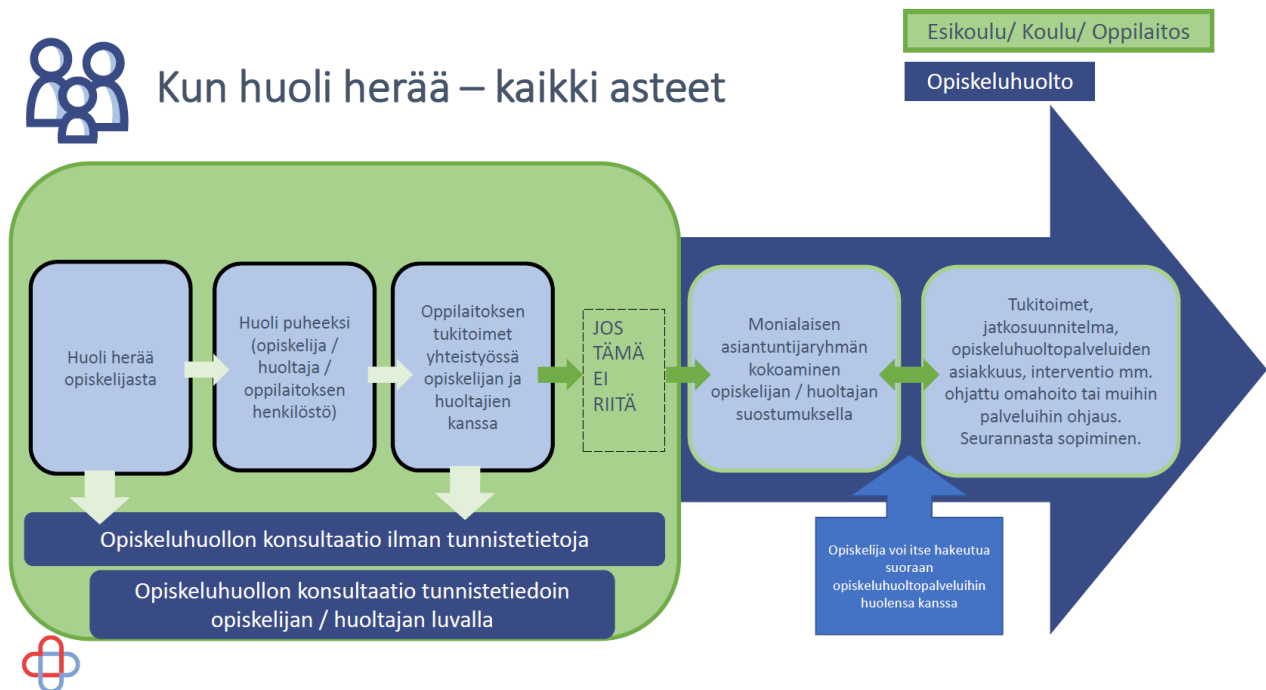
Lapsen ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Esiopetuksen opiskeluhuollolla on tärkeä merkitys varhaisen tuen turvaamisessa ja ongelmien ennaltaehkäisyssä. Lasten yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä opiskeluhuollon tuen rakentamisessa että esiopetuksen arjessa. Yksilökohtainen opiskeluhuolto esiopetuksessa perustuu aina huoltajan suostumukseen. Huoltajan osallisuutta tuetaan ja mielipiteitä kuullaan lapsen yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamisessa. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Opiskeluhuoltotyö järjestetään niin, että lapsi voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi.

Kaikille esiopetusyksiköille on nimetty yhteyshenkilö neuvolan terveydenhoitajista sekä kuraattorit ja psykologit. Kuraattori- ja psykologipalveluiden mitoituksen perustana on lainsäädännöstä seuraava palveluiden tuottamisen vaatimus ja neuvolan terveydenhoitajilla ja lääkäreillä kansallinen suositus. Palveluihin liittyvät määrääjat edellyttävät riittävää henkilöstömitoitusta, kelpoisuuksia ja ammatillista osaamista. Työ on jaettu alueellisesti, ja alueen kuraattorit ja psykologit muodostavat tiimin.

Yksittäisen lapsen tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan huoltajan suostumuksella yksittäisen lapsen tuen tarpeen selvittämiseksi, opiskeluhuoltopalvelujen järjestämiseksi tai muihin palveluihin ohjaamisen selvittämiseksi. Ryhmän koollekutsuja voi konsultoida tarvittaessa päiväkodinjohtajaa ja/tai tarvittavia opiskeluhuoltopalveluiden edustajia ennen asiantuntijaryhmän kokoamista mm. ryhmän kokoonpanosta.

Kuva 2. ”Kun huoli herää” -prosessi eli puheeksi ottamisen, konsultaation ja monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamisen prosessit

Monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpanosta ja työskentelyn aloittamisesta voidaan sopia suullisesti, mutta ensimmäisessä kokoontumisessa pyydetään huoltajalta suostumus kirjallisesti, Lahden esiopetuksessa kirjaus tehdään opiskeluhohtokertomuksen kansilehdelle.

Opiskeluhohtokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen esiopetuksen järjestäjän opiskeluhohtorekisterille

Yksittäistä lasta koskevan asian käsittelystä monialaisessa asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhohtokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhohton järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhohtokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Opiskeluhohtokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Lain edellyttämiä ²⁴kirjattavia asioita ovat:

- Lapsen nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- lapsen tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset, toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä nykyiset ja aiemmat tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot

Mikäli sivulliselle annetaan opiskeluhohtokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Opiskeluhohtokertomukset sekä muut opiskeluhohton tehtävissä laaditut ja saadut yksittäistä lasta koskevat asiakirjat tallennetaan monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhohton rekisteriin eli opiskeluhohtorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää opiskeluhohtorekisteriä. Rekisteriseloste on nähtävillä Lahden kaupungin verkkosivuilla.

Opiskeluhohtorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Niitä voidaan käyttää ainoastaan yksittäisen lapsen yksilökohtaisen opiskeluhohton järjestämiseen tai toteuttamiseen ellei laissa muuta säädetä.

Lapsen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet esiopetuksessa

Huoltajien velvollisuus on tiedottaa esiopetuksen henkilöstölle lapsen sairauksista ja niiden hoidosta. Erityisjärjestelyt sovitaan lapsi- ja perhekohtaisesti.

²⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § (377/2022) ja 21 §

Tarkemmat ohjeet ovat varhaiskasvatuksen yksikkökohtaisessa lääkehoitosuunnitelmassa, jossa mm. määritellään tarvittava henkilöstömäärä turvallisen lääkehoidon toteuttamisen turvaamiseksi. Lääkehoitosuunnitelman hyväksyy ylilääkäri. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen sivuilta löytyy asiaan liittyvää materiaalia ja ohjeita mm. toimintaohjeita henkilöstölle.

Jokaisen aikuisen on velvollisuus auttaa parhaan kykynsä mukaan, jos lapselle esiopetuksessa tulee hätätilanne kuten epilepsiakohtaus, insuliinishokki tai vakava allerginen reaktio. Terveystieteiden ammattilaisen tietämystä tai taitoa ei silloin edellytetä.

Erityisruokavaliot Päijät-Hämeen Ateriapalveluissa toimitaan erityisruokavalioiden osalta Kansallisen Allergiaohjelman mukaisesti. Ohjelman mukaan lieviä oireita (esim. suun kutina, kirvely tai ihon punoitus) ei hoideta enää ruokavaliota rajoittamalla vaan altistamalla ja siedättämällä. Näin ollen lievistä oireista ei laadita erityisruokavaliotodistusta, eikä niitä huomioita keittiössä.

Erityisruokavalion toteuttaminen edellyttää selkeää ja täsmällistä tietoa ruokavaliosta kaikkien toimijoiden kesken. Terveystieteisiin syihin perustuva erityisruokavalio vaatii lääkärin, ravitsemusterapeutin tai terveydenhoitajan allekirjoittaman todistuksen. Todistuslomake löytyy Päijät-Hämeen Ateriapalveluiden verkkosivuilta ja se toimitetaan terveydenhoitajan kautta Päijät-Hämeen ateriapalveluihin.

Pysyvistä erityisruokavalioista (gluteeniton ruokavalio, diabeetikon ruokavalio ja laktoositon ruokavalio) todistus toimitetaan vain kerran. Lapsen siirtyessä esiopetuksesta kouluun, tulee todistus uusia kouluruokailua varten.

Vaikeissa allergioissa tulee todistus päivittää vuosittain tai aina ruokavalion muuttuessa.

Uskonnollisista ja eettisistä ruokarajoituksista vanhemmat ilmoittavat erillisellä lomakkeella suoraan Päijät-Hämeen Ateriapalveluille.

Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheiden sekä esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien esiopetuksessa työskentelevien ja opiskeluhooltojen ammattilaisten yhteinen tehtävä²⁵. Lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhooltojen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollon keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

Lasten, huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen²⁶

Huoltajille annetaan tieto käytettävissä olevasta opiskeluhoollosta ja esiopetuksen henkilöstö ohjaa lasten huoltajia hakemaan lapsen tarvitsemia opiskeluhoitopalveluja (vrt. kuva 3)²⁷. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhoollossa.

Opiskeluhoitoryhmä vastaa siitä, että lasten mielipiteet tulevat kuulluksi esiopetusympäristössä. Lasten osallisuutta voidaan vahvistaa mm. kyselemällä etukäteen aiheita opiskeluhoitoryhmien tapaamisiin. Lapsia kohdataan myös varhaiskasvatukseen sovelletun Skidialogin menetelmin ja soveltuvilta osin menetelmää käytetään opiskeluhoollollisen hyvinvointikeskustelun välineenä

Opiskeluhoitoryhmä huolehtii vanhempien mahdollisuudesta olla osana esiopetuksen osallisuutta edistävää toimintakulttuuria. Vanhempia voidaan osallistaa opiskeluhoitotyön suunnitteluun ja toteuttamiseen myös vanhempainiltojen, toiminnallisten vanhempainiltojen ja erilaisten teemapäivien yhteydessä erilaisin keinoin. Myös päiväkodin vanhempainyhdistys voi osallistua yhteisöllisen opiskeluhoitotyön suunnitteluun.

Esiopetuksen ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Yhteisöllinen opiskeluhoito kuuluu kaikille esiopetuksessa työskenteleville henkilöille ja on osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Esiopetuksen toimintakulttuurin kehittäminen, keskeisimpien toimintatapojen tiedottaminen ja käytännön seuraaminen kuuluvat sekä päiväkodin johtajalle että opiskeluhoitoryhmälle. Ohjeet opiskeluhoollon käytännöistä ja toimintatavoista tulee olla henkilöstölle helposti saatavilla ja niitä on hyvä käydä läpi vuosittain esimerkiksi kehittämis-/suunnittelupäivissä, tiimipalaverissa ja muissa henkilöstön tavoittavissa foorumeissa.

Yksikkökohtaisesti esiopetuksen opiskeluhoitoryhmät miettivät yhteisöllisen työn kulloisetkin painopisteet ja huolehtivat niiden toteuttamisesta riittävällä henkilöstön perehdyttämisellä ja osaamisen ylläpitämisellä.

Lahden esiopetuksessa henkilöstöä on koulutettu vertaissovittelupohjaiseen MiniVerso -menetelmään ja koulutuksia on tavoitteena jatkaa tulevina vuosina edelleen. Yhdessä opiskeluhoitopalveluiden henkilöstön kanssa esiopetuksen henkilöstö voi toteuttaa ryhmissään erilaisia hyvinvointiin ja tunne- ja vuorovaikutustaitoihin liittyviä menetelmiä.

Lahdessa toimii aluekohtaiset verkostot, jotka muodostuvat varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, nuorisopalveluiden ja eri sidosryhmien toimijoista kunkin alueen tarpeen mukaisesti. Verkostojen toiminta

²⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11§

vahvistaa yhteisöllisen opiskeluhoollon yhteistyörakenteita. Toiminnan tavoitteena on edistää asuinalueen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia lisääviä toimia, joissa tarvitaan eri toimijoiden yhteistyötä.

Lahden lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä seuraa ja arvioi kaupungin lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilannetta sekä johtaa, suunnittelee ja koordinoi moniammatillista yhteistyötä. Työryhmä vastaa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelusta ja toteuman seurannasta. Ajankohtaista lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvää tietoa ja yhteisöllisen työn aiheita käsitellään vuosittain järjestettävässä kaupunkitasoisessa hyvinvointiseminaarissa.

Opiskeluhoollon yhteistyö muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa sekä erityisesti esiopetuksen siirtymävaiheissa

Opiskeluhoollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa opiskeluhoollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa lapsen terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Opiskeluhoollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään esiopetusyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää opiskeluhoollon suunnitelmallista arviointia.

Nivelvaiheista on laadittu prosessikuvaukset. Nivelvaiheissa huolehditaan sekä opetuksen että opiskeluhoollon järjestämiseksi tarvittavien tietojen siirtämisestä. Opiskeluhoollollisia tietoja siirretään yhteistyössä huoltajan kanssa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Kuraattori ja psykologi huolehtivat tietojen siirrosta myös ammattikunnan sisällä tiedonsiirtoa koskevia lakeja noudattaen.

Opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä²⁸

Esiopetuksessa oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki tarkoittaa ratkaisuja, joita lapsi tarvitsee oppimisessa ja opetukseen osallistumisessa. Kaikissa esiopetusryhmissä tulee toteuttaa oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä osana esiopetuksen perustoimintaa. Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan esimerkiksi opetusryhmien muodostamista siten, että opettajan on mahdollista ottaa huomioon lapsiryhmän tarpeet ja vahvuudet, toiminnan eriyttämistä lasten moninaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottaen sekä kielitietoista opetusta. Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt voivat olla pedagogisia ja/tai rakenteellisia järjestelyjä.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja on resursoitava ja annettava suunnitelmallisesti ryhmän tarpeiden mukaisesti oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä. Esiopetuksessa ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat yleinen tukiopeus, opetuskielen tukiopeus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä.

²⁸ Perusopetuslaki 20 a-i §

Lapsella on oikeus saada lapsikohtaisia tukitoimia viipymättä, jos oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä. Lapsikohtaiset tukitoimet järjestetään tuen tarpeen arvioinnin ja tukea koskevan päätöksen perusteella lapsen etu huomioon ottaen ensisijaisesti lapsen omassa esiopetuksen toimipaikassa. Lapsikohtaiset tukitoimet esiopetuksessa ovat säännöllinen/kokoaikainen erityisopettajan antama pienryhmässä, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erilaiset apuvälineet.

Lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnista vastaa esiopetuksen opettaja/opettajat. Lahdessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arviointiin ja tukitoimien suunnitteluun. Lapsen omat mielipiteet on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Lapsen huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua lapsen tukitoimien tarpeen arviointiin. Jos lapsen tuen tarpeen arviointi edellyttää monialaista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa lisäksi opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat. Monialainen yhteistyö tukee lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioimista. Monialainen yhteistyö tai lääketieteellisen lausunnon tai tarkan diagnoosin saaminen päätöksen liitteeksi ei ole edellytys tuen suunnittelulle, toteuttamiselle tai tukea koskevan päätöksen tekemiselle.

Erikoissairaanhoidon piirissä olevan lapsen opetus järjestetään ensisijaisesti esiopetuksen järjestämispaikassa, johon lapsi on otettu. Lapselle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua.

Sairaalaopetusta järjestetään Kanervikon koulussa erikoissairaanhoidossa lasten- ja nuorisopsykiatrisissa, neurologisissa tai somaattisissa tutkimuksissa tai hoidossa oleville osasto- ja avohoidon oppilaille. Opetuksen aloittamisesta päätetään yhteistyössä sairaalakoulun, hoitohenkilökunnan ja lapsen huoltajan kanssa.

Sairaalakoulun henkilökunta tekee yhteistyötä huoltajan, hoitohenkilökunnan, muiden tarvittavien ammattihenkilöiden ja lapsen oman esiopetusyksikön kanssa. Lapselle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua. Lapsen opetus järjestetään sairaalaopetuksen koordinoimana.

Sairaalaopetuksen ja lapsen oman esiopetusyksikön sekä mahdollisesti tulevan koulun välinen yhteistyö korostuu nivelvaiheissa, jolloin suunnitellaan lapsen esiopetukseen ja koulunkäyntiin liittyvää tukea ja huolehditaan tukitoimista ja tiedonsiirrosta yksilökohtaisesti. Esiopetusyksikön tulee nimetä sairaalaopetuksessa olevalle lapselle yhteyshenkilö. Nivelvaiheessa tärkeää on tiivis monialainen verkostoyhteistyö mukaan lukien lapsi ja hänen huoltajansa.

Yhteistyö muiden lapsen hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Keskeistä esiopetuksen ulkopuolisten toimijoiden kanssa toteutettavassa yhteistyössä on varmistaa lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Huoltajilla ja jokaisella lasta tukevalla taholla tulee olla selkeä kuva siitä, miten ja kenen kanssa lapsen asioita edistetään. Toimivan yhteistyön lähtökohtana on lapsen, perheen ja toimijoiden keskinäinen arvostus. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista.

Terveys- ja sosiaalihuoltopalveluiden (sosiaalipalvelut lapsiperheille, lastensuojelu, vammaispalvelut, perus- ja erikoissairaanhoidon sekä kuntoutuksen palvelut) yhteistyö esiopetuksen ja opiskeluhoitopalveluiden henkilöstön kanssa on usein yksilökohtaista työtä. Yksilökohtaisessa opiskeluhoitotyössä toteutettavaa yhteistyötä lapsen huoltajan, esiopetuksen sekä esiopetuksen ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa voidaan toteuttaa vain lapsen huoltajan suostumuksella. Työskentelyä ohjaa yksilökohtaisen opiskeluhoitollon käytännöt (kuva 3). Yksittäistä lasta koskevassa opiskeluhoitotyössä noudatetaan sitä koskevaa tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisen kannalta on tärkeää jakaa tietoa huoltajien ja niiden toimijoiden kanssa, jotka tukevat lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Mikäli lasta tuetaan esiopetuksen ulkopuolisten toimijoiden taholta, on yhteistyön ja tiedon jakamisessa suositeltavaa hyödyntää monialaista asiantuntijaryhmää tai muita verkostotapaamisia kokonaistilanteen kartoittamiseksi ja tukitoimien suunnittelemiseksi. Tarkoituksena on koota lapsen tukemisen kannalta keskeiset toimijat yhteen. Näin voidaan välttää mm. päällekkäisiä tukitoimia ja suunnitella lapsen kannalta tarkoituksenmukaisimmat toimet hänen tukemisekseen. Keskeistä on sopia yhdessä jatkotoimenpiteisiin sekä seurantaan liittyvästä vastuunjaosta ja mahdollinen seuraava tapaaminen seurannan varmistamiseksi. Verkostotapaamisten koollekutsumisen työnjaosta sovitaan lapsen asioissa kootun monialaisen asiantuntijaryhmän ja yhteistyötahojen kesken.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoitollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen lasten huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Lasten huoltajille annetaan tieto käytettävissä olevasta opiskeluhoitollasta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoitopalveluita²⁹. Lapsen ja huoltajan osallisuus opiskeluhoitollissa, suunnitelmallinen yhteistyö ja opiskeluhoitollasta tiedottaminen lisää opiskeluhoitollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhoitollissa.

Esiopetus tiedottaa vuosittain esiopetuksen henkilöstölle ja huoltajille monipuolisesti opiskeluhoitotyön pääperiaatteista ja yhteisöllisen työn painopisteistä ja keinoista, yleisimmistä käytännöistä ja opiskeluhoitopalveluihin hakeutumisen ja ohjaamisen periaatteista sekä käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluiden henkilöistä. Tiedotuskanavat ovat ensisijaisesti sähköiset välineet (Edlevo, Lahden kaupungin opiskeluhoitollon verkkosivut, joissa tiedotetaan myös hyvinvointialueen opiskeluhoitollon verkkosivuista) sekä kirjalliset ilmoitukset ja tiedotteet mm. ilmoitustaululla. Vanhempainilloissa tiedotetaan vanhempia opiskeluhoitollon palveluista ja prosesseista.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 §

Lapsella on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus³⁰. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista esiopetusyksiköiden kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivytyksestä.

Turvallinen opiskeluympäristö edellyttää:

- toimintakulttuuria, jossa kaikki pyritään ottamaan mukaan huolehtien jatkuvasta ryhmäytymisestä,
- yhteisesti sovittuja sääntöjä esiopetusryhmien ja päiväkodin tasolla,
- selkeät mallit ilmiöiden puuttumiseen ja seurantaan,
- henkilöstön, lasten ja huoltajien tietoutta keskeisimmistä malleista/toimintatavoista esimerkiksi uhka- ja vaaratilanteisiin, kiusaamiseen, häirintään, syrjintään liittyvissä tilanteissa sekä tuen piiriin ohjaamisen käytänteistä,
- tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistamista,
- muita rakenteita yhteisöllisyyden vahvistamiseksi kuten kodin ja koulun yhteistyö ja yhteisölähtöiset menetelmät monialaisessa työskentelyssä.

Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan, päiväkodin johtajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan lapsen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle³¹. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan lapsen (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhoitopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia³².

Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen esiopetukseen. Kiusaamisen, väkivallan, häirinnän ja syrjimisen ehkäiseminen sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille esiopetusyksikössä työskenteleville aikuisille. Esiopetuksessa tulee olla käytössään myös yhdessä sovitut puuttumisen ja seurannan menetelmät, joilla ilmiöiden esiintyvyyttä ja niiden suuntaa voidaan kuvata. Yksilötasolla hyvän itsetunnon vahvistaminen, yhteisöön kuulumisen tunne ja kokemus aidoista vaikuttamismahdollisuuksista suojaavat syrjäytymiseltä, mutta myös kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta. Yhteisötasolla edellä mainittu tukeva, hyväksyvä, kohtaava ja osallistava esiopetuksen toimintakulttuuri on avainasemassa kaikessa ennaltaehkäisevässä toiminnassa.

Kiusaamisen, väkivallan, häirinnän ja syrjimisen ehkäisemisessä korostuvat erityisesti yhteisöllisen työn keinot ja yhteisölähtöinen ajattelu. Ennaltaehkäisevää työtä voidaan vahvistaa koko esiopetusyksikön toimintakulttuuria muokkaamalla ja vahvistamalla tunne-, vuorovaikutus- sekä sosiaalisia taitoja esimerkiksi

30 Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

31 Perusopetuslaki 29 § (163/2022)

32 Perusopetuslaki 40 §, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 §, lastensuojelulaki (417/2007) 25 § ja sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 35 §

sidosryhmien, opiskeluhuoltopalveluiden ja esiopetuksen henkilöstön yhteistyönä. Kiusaamisen, väkivallan, häirinnän ja syrjimisen ehkäisemisen käytänteet tulee perustaa yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä tehtyyn keskusteluun ja arviointiin ja ne suunnitellaan yhdessä opiskeluhuoltoryhmän kanssa. Esimerkiksi erilaiset tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen kehitetyt menetelmät ovat tärkeitä ennaltaehkäiseviä asioita.

Ennaltaehkäisevää toimintaa on asiasta keskusteleminen, riittävä viestintä ja yhteistyö lasten ja heidän huoltajiensa kanssa. On tärkeää tietää, mitkä teot ovat kiusaamista, väkivaltaa, häirintää tai syrjimistä, jotta kiusaamisteot voi havaita ja tunnistaa. Lisäksi lapset tarvitsevat tietoa esimerkiksi turvataidoista kunkin ikäryhmän kehitykselliset vaiheet huomioiden. Lapsille ja heidän huoltajilleen kerrotaan lukuvuoden alussa esiopetuksen käytössä olevista kiusaamisen, häirinnän, väkivallan ja syrjinnän ehkäisyn, seurannan ja puuttumisen toimintatavoista. Lasten huoltajille kerrotaan myös oikeudesta opiskeluhuoltopalvelujen käyttöön.

Kiusaamiseen puuttuminen ja seuranta:

Lahdessa kiusaamisen vastaisessa työssä sovelletaan Opetushallituksen ohjeistusta [Kiusaamisen ja väkivallan tunnistaminen, ennaltaehkäisy ja puuttuminen](#). Jos kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää esiintyy, on esiopetuksen suhtauduttava tilanteeseen vakavasti, puututtava siihen ja ryhdyttävä selvittämään asiaa. Tämä tapahtuu joko esiopetuksen henkilöstön omin voimin tai tarvittaessa esiopetuksen ja ulkopuolisten tahojen (esim. lastensuojelu) yhteistoimin. Minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa ei esiopetuksessa hyväksytä.

Mikäli lapsiryhmässä havaitaan lasten välistä kiusaamista tai eriarvoisuutta, sen poistaminen tulee aloittaa toimintatapojen eikä yksilöiden toiminnan muuttamisesta. Toimintatapojen muuttaminen tarjoaa myös yksilöille mahdollisuuden muuttaa omaa toimintaansa. Lasten keskinäiseen nimittelyyn, ulossulkemiseen ja muuhun kiusaamiseen puututaan sensitiivisesti. Henkilöstön vastuulla on keskustella tilanteissa siten, että ketään ei leimata tai syytetä. On tärkeää, että kaikkien tilanteessa mukana olleiden lasten kokemuksia ja ratkaisuehdotuksia kuullaan, ja ratkaisusta sovitaan yhdessä.

Esiopetusyksiköt voivat toteuttaa kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaisia ohjelmia, joista yleisimpänä on käytetty MiniVersoa eli Vertaissovittelumenetelmää. MiniVerso on kehitetty osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria lapsen oikeuksien, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi ristiriitatilanteissa. Se perustuu restoratiiviseen lähestymistapaan, joka vahvistaa sovittelevaa toimintakulttuuria ja tarjoaa vaihtoehtoisen menetelmän ratkaista lasten välisiä ristiriitoja arjen toiminnassa. Menetelmä opettaa konfliktien hallinnan ja sovittelun taitoon myös yleisellä tasolla elämän eri vaiheissa.

Kiusaamiseen puuttumisessa keskeistä on:

- tasapuolinen tilanteen ja kiusaamistekojen selvittäminen kaikkien osapuolten ja tarvittaessa sivustaseuraajien kanssa
- osapuolten huoltajille kiusaamisesta tai epäilyistä kiusaamisesta ilmoittaminen välittömästi tilanteen tultua ilmi
- osapuolten kuuleminen erikseen
- yhteisen keskustelun järjestäminen (alle 18-vuotiaiden kohdalla vanhempien kanssa)
- anteeksipyyntömahdollistaminen kiusaajalle ja huonosti käyttäytyneelle
- tilanteen seurannasta sopiminen ja turvallisuuden varmistaminen

- neuvola- ja opiskeluhoitopalveluihin ohjaaminen ja niiden käyttäminen
- tarvittaessa muille viranomaisille, kuten sosiaalitoimeen tai poliisille ilmoittaminen.

[Kiusaamisen tunnistaminen ja puuttumisen keinot - Opetushallitus](#)

[Ohjeet varhaiskasvatuksen johtajalle kiusaamiseen, häirintään, syrjintään ja väkivaltaan puuttumiseen ja tapausten seurantaan - Opetushallitus](#)

Väkivaltaan ja häirintään liittyvä puuttuminen ja seuranta:

Lapsen väkivaltaiseen käytökseen puututaan aina. Lapsen aggressiiviseen ja väkivaltaiseen käytökseen on tärkeää puuttua varhain tunnesäätelyä ja toisia huomioivaa käytöstä tukevilla tavoilla, ja kasvatuksen arjen ratkaisuilla esimerkiksi leikkiä ohjaten. Käyttäytymisen kehittymistä huomioidaan positiivisesti kannustaen. Esiopetuksen henkilöstö tuntee keskeisimmät periaatteet väkivaltaan ja häirintään puuttumisen ohjeista. Lapsen aggressiiviseen ja väkivaltaiseen käytökseen puuttumisessa myös vanhemmat tarvitsevat usein apua ja ohjausta, ja heidät ohjataan tarvittaviin neuvolapalveluihin ja sosiaalihuollon palveluihin.

Opetushallitus on julkaissut materiaalia väkivallan ja häirinnän tunnistamisesta ja siihen puuttumisen keinoista [Kiusaamisen ja väkivallan tunnistaminen, ennaltaehkäisy ja puuttuminen](#) -sivustolla. Lähisuhdeväkivallan osalta päivitetyt maakunnalliset ohjeet löytyvät [Päijät-Soten sivuilta](#).

Syrjintään liittyvä puuttuminen ja seuranta

Yhdenvertaisuus on Suomessa perusoikeus. Syrjintää on se, että ihmistä kohdellaan huonommin kuin toista henkilökohtaisen ominaisuuden ja laissa säädetyn syrjintäperusteen takia. Turvallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo varmistetaan esiopetuksessa henkilöstön läsnäololla ja ohjauksella eri tilanteissa, ja kaikissa esiopetusryhmissä. Syrjintä tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti lasten iän ja kehityksen mukaisesti. Syrjintätilanteista keskustellaan viiveettä lasten huoltajien kanssa, ja etsitään tilanteisiin yhdessä ratkaisuja.

Esiopetuksessa lapsille ja huoltajille kerrotaan heidän oikeudestaan opiskeluhoitopalvelujen käyttöön. Syrjintätilanteissa lapsi ohjataan tarvittaessa huoltajan suostumuksella opiskeluhoitopalveluihin.

Opetushallitus on julkaissut materiaalia syrjinnän tunnistamisen ja siihen puuttumisen keinoista [Kiusaamisen ja väkivallan tunnistaminen, ennaltaehkäisy ja puuttuminen](#) -sivustolla.

Lahdessa on käytössä yhtenäinen mallipohja varhaiskasvatus- ja esiopetusyksiköiden tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tekemisessä. Suunnitelma on yksikön vuosisuunnitelman liitteenä ja sitä arvioidaan suunnitelmassa kuvatun aikataulun mukaisesti. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä hyödynnetään Opetushallituksen materiaaleja [Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu](#) -sivustolta.

Suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa

kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako.

Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Lahdessa jokaisen esiopetusyksikön arjen turvallisuussuunnitelmassa on kuvattu toimintatavat äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Yksikkökohtaisessa suunnitelmassa on huomioitu myös varhaiskasvatuspalveluiden alueellinen turvallisuussuunnitelma. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma³³. Arjen turvallisuussuunnittelussa hyödynnetään Opetushallituksen materiaalia: [Kriiseihin varautuminen ja toiminta äkillisessä kriisitilanteessa](#)

Esiopetusyksikön arjen turvallisuussuunnitelma on kirjattu varhaiskasvatuspalveluiden yhtenäiselle pohjalle ja sitä on täydennetty yksikkökohtaisesti tarvittavilta osin. Päivitetty materiaali turvallisuussuunnittelun tueksi löytyy Lahden varhaiskasvatuksen esihenkilöiden Teamsistä ja intran ohjeista. Arjen turvallisuussuunnitelma tarkistetaan vuosittain ja se käydään läpi henkilöstön kanssa lukuvuoden alussa. Kyseinen suunnitelma on henkilöstön saatavilla sähköisesti ja yhtä paperiversiota säilytetään sovitussa paikassa esiopetusyksikössä. Jokaisessa yksikössä on poistumistiet näyttävät opasteet ja poistumisharjoitus järjestetään vuosittain.

Kriisisuunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy
- kriiseihin varautuminen
- toimintatavat kriisitilanteissa
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako.
- Suunnitelmaan on hyvä kirjata, miten kriisitilanteessa varmistetaan yhteistyö ja tarvittavat resurssit hyvinvointialueen kanssa.
- Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja esiopetuksen toimipaikan, koulun tai oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet.

Suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle on kokonaisuus, joka on huomioitu kaupungin valmiussuunnitelmassa, varhaiskasvatuspalvelujen alueellisessa turvallisuussuunnitelmassa sekä yksikkökohtaisessa arjen turvallisuussuunnitelmassa.

33 Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

Yksikkökohtainen kuvaus opiskeluhoitosuunnitelman asiakokonaisuuksista

1. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit henkilötöyvuosina sekä tarvittaessa lisäksi yleisenä kuvauksena tarpeista. Esiopetusyksikön arviossa opiskeluhoollon kokonaistarpeesta huomioidaan lakisääteisten mitoitusten lisäksi mm. esiopetuksen lapsimäärä, toimintaympäristön erityispiirteet, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien lasten sekä maahanmuuttajataustaisten lasten lukumäärät ja osuudet. Hyvinvointialue tuottaa arvion ja kuvauksen käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (neuvolaterveydenhoitaja-, kuraattori- ja psykologipalvelut).

2. Esiopetuksen toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Kuvataan esiopetusyksikön opiskeluhoitoryhmän kokoonpano, johtaminen, suunnitelma säännöllisistä tapaamisista sekä muistion kirjaamisen ja sen sisällöstä viestimisen käytännöt. Kuvataan, miten esiopetuksen opiskeluhoitoryhmän itsearviointia toteutetaan. Mitkä ovat arvioinnin pohjalta esiin nousevat lukuvuoden kehittämisen painopisteet. Toiminnassa huomioidaan myös alueellinen hyvinvointityö ja palvelupolkutyöryhmissä työstitettävät asiat.

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Kuvataan lapsen ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (neuvolaterveydenhoitaja-, kuraattori- ja psykologipalvelut), monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, hoitajan suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen. Kuvataan opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksenjärjestäjän opiskeluhoitorekisterille sekä lapsen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet esiopetuksessa. Nämä käytännöt kuvataan myös järjestäjäkohtaisessa suunnitelmassa. Tässä kohdassa voi viitata tuohon kuvaukseen ja tarvittaessa täydentää sitä yksikön omalla kuvauksella.

4. Yhteistyön järjestäminen lasten ja heidän perheidensä sekä esiopetuksessa työskentelevien ja muiden lasten hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Kuvataan yksikön toimintatapoja lasten ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi. Miten huoltajien ja lasten osallisuutta mahdollistetaan, millaisia yhteisöllisen opiskeluhuollon menetelmiä on käytössä (esim. miniskidialogi, keskustelun pohjaksi yhteisölliseen opiskeluhuoltoon -lomake). Kuvataan, miten henkilöstön perehdytys ja osasaaminen opiskeluhuollon yhteistöllisessä työssä varmistetaan. Kuvataan, miten yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedotetaan huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille.

5. Suunnitelmat lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Tarkennetaan tarvittavilta osin yksikkökohtaisesti Lahden kaupungin esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvattua suunnitelmaa lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Kuvataan, miten edistetään turvallisen (fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus) esiopetusympäristön ylläpitämistä ja varmistetaan yhteisten toimintatapojen toteuttamista. Kuvataan, miten mahdollisesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta keskustellaan huoltajien kanssa.

Kriisisuunnitelma sisältyy yksikön arjen turvallisuussuunnitelmaan, jossa määritellään toiminta äkillisissä kriisi-, uhka- ja vaaratilanteissa. Kuvataan, missä yksikön turvallisuussuunnitelma on henkilöstön käytössä ja siihen perehdyttämisen käytännöt.